

Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolü sürelerinin uzatılması hususunda teati olunan mektupların onanmasına dair kanun lâyihası ve Dışişleri ve Ticaret komisyonları raporları (1/497)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/712, 6/3446

16 . XII . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolü sürelerinin uzatılmaları hususunda teati olunan mektupların onanmasına dair Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 5 . XII . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı gerekçe ve ilişkileriyle birlikte sunulmuştur.

Sözü geçen mektupların, 5949 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 5 . XII . 1952 tarihli ve 3/15970 sayılı Kararla onanmış olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

GEREKÇE

9 Temmuz 1949 tarihli Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolünün bir sene müddetle uzatılmaları ve her sene vukubulan gecikmelerin önüne geçilmek üzere, bu kere teati olunacak mektuplara, anlaşmaların kendiliklerinden yenilenmelerini temine mâtuf bir kaydın derci hususunda Prag Elçiliğimiz vasıtasıyla Çekoslovak makamlarının mutabakatı, zamanında, sorulmuştur.

Çekoslovak makamları, Ticaret ve Ödeme Anlaşmalarını uzatmaya hazır olduklarını, ancak Tütün Protokolünü, bu Protokole ek listedeki Çek mallarının aynı zamanda dış ticaret rejimimizin ithal listelerinde yer almış olmasını ve bu listelere göre ithalâtın daha kolay yapılabileceğini ileri sürerek, temdit etmek istememişlerdi.

Bâzı Çek malları mukabilinde Çekoslovakya'nın memleketimizden tütün almasını temine mâtuf işbu Protokolün kaldırılması menfaatlerimize aykırı olduğundan, Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile birlikte Tütün Protokolünün de temdidi için, Çekoslovak makamları nezdinde ısrar olunmuştur. Bu musır teşebbüsler neticesinde, Protokolün ruhuna hâlel getirmeyecek şekilde birkaç Çek malının ek listeden çıkarılması suretiyle yapılacak tadillerle temdide Çek makamlarının muvafakatı temin edilmiştir.

Bunu müteakıp, Ticaret ve Ödeme anlaşmaları ile Tütün Protokolünün 30 Haziran 1953 tarihine kadar temdidine mütedair mektuplar Prag Elçiliğimiz ile Çekoslovak Hariciye Nezareti arasında imza ve teati olunmuştur.

Yukarda arzolunduğu veçhile bu kere teati olunan mektuplara anlaşmaların kendiliklerinden yenilenmesi kaydının konulması da temin olunmuştur. Filhakika, Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları

ile Tütün Protokolü, süre sonu tarihinden iki ay evvel haber verilerek feshedilmedikleri takdirde, senelik süreler için zımnen yenilenmiş addolunacaklardır.

Son üç seneye ait ithalât ve ihracat rakamlarımızın da gösterdiği gibi, Çekoslovakya ile ticaretimiz, dış ticaretimizde mühim sayılması iktiza eden bir mevki işgal etmektedir.

	İthalât (T. L.)	İhracat (T. L.)
1949	62 272 000	55 752 421
1950	37 378 369	28 328 622
1951	28 535 000	33 635 000

1952 senesi ilk dokuz ayında ise ithalâtımız 18 363 000 Türk lirası, ihracatımız 12 228 000 Türk lirası kıymetindedir. Bu devre zarfında her ne kadar ithalâtımız ihracatımıza nazaran kıymet itibariyle bir fazlalık ifade ediyorsa da ahdi hesapta alacaklı durumumuz devam etmektedir.

1951 senesinde Çekoslovakya'ya ihraç ettiğimiz maddeler arasında, 22 684 575 Türk lirası ile pamuk, 5 180 184 lira ile tütün ve 3 628 576 lira ile külçe bakır başta gelmektedir.

Çekoslovakya'dan ithal ettiğimiz maddeler ise başlıca pamuklu mensucat ve pamuk ipliği, çini, porselen ve mamulâtı, muhtelif camlar, demir, çelik ve mamulâtı, mukavva ve kâğıt, lâstik, kauçuk ve mamulâtı, çimentodur.

Menfaatlerimize uygun görülen 9 Temmuz 1949 tarihli Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolünün, süre sonu tarihinden iki ay evvel haber verilerek feshedilmedikleri takdirde senelik süreler için kendiliklerinden yenilenmeleri kaydıyla, 30 Haziran 1953 tarihine kadar uzatılmaları hususunda Prag Elçiliğimizle Çekoslovakya Hariciye Nezareti arasında bu kere imza ve teati olunan mektuplar Büyük Millet Meclisinin onamasına saygı ile sunulur.

Dışişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Dışişleri Komisyonu

Esas No. 1/497

Karar No. 17

10 . IV . 1953

Yüksek Reisliğe

Komisyonumuza havale edilmiş olan Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolü sürelerinin uzatılmaları hususunda teati olunan mektupların onanmasına dair kanun lâyihası Dışişleri ve Ekonomi ve Ticaret vekâletleri temsilcileri hazır olduğu halde incelendi.

İki memleket arasındaki ticari münasebetlerin inkişafına hizmet eden 9 Temmuz 1949 tarihli Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolü sürelerinin uzatılmalarına ve bundan sonra mezkûr anlaşmaların süre sonundan iki ay evvel ihbar edilmedikçe kendiliğinden tekrar yürürlüğe girebilmelerinin

teminine mütedair teati edilen mektuplar menfaatlerinize uygun görülerek kabul dılmış ve maddelere geçilmiştir.

Kanun lâyihasının 1 nci maddesinde tasdik fikrini ifade eden iki tâbirden «kabul edilmiş ve» kelimeleri haşiv telâkki edilerek maddeden çıkarılmıştır. 2 nci maddesi aynen, 3 ncü maddesinde de bir kelime düzeltilmesi yapılarak, lâyiha ittifakla kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Ticaret Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Dışişleri Komisyonu Reisi

İstanbul
Nihad R. Belger

Sözcü

Niğde
N. Bilge

Hatay
Dr. A. Melek
İzmir
Osman Kapani
Manisa
A. Karaosmanoğlu

İzmir
S. Giz
İzmir
Vasfi Mentef
Mardin
A. Urus

Mardin
Dr. K. Türkoğlu
Trabzon
Hasan Saka

Muğla
Z. Mandalinci
İmzada bulunamadı

Ticaret Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Ticaret Komisyonu
Esas No : 1/497
Karar No : 25

3 . VI . 1953

Yüksek Reisliğe

Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolü sürelerinin uzatılmaları hususunda teati olunan mektupların onanmasına dair kanun lâyihası, Hükümet mümessillerinin huzuru ile tetkik olundu.

Yukarda sözü geçen Ticaret ve Tediye Anlaşması çerçevesi içinde cereyan etmekte olan Çekoslovakya ile ticaretimiz; ithalât ve ihracat rakamlarımız arasında ehemmiyetli bir mevki işgal etmektedir. Keza Tütün Protokolü de bu ihracat metamızın Çekoslovakya'ya yapılan satışlarında müspet neticeler sağlamıştır. Bu Anlaşmaların yenilenmesi menfaatlerimize uygun ve birer yıllık sürelerle yenilenmesi bâzı defa gecikmelere yol açan bu Anlaşma ve Protokolün, süre sonundan iki ay evvel Taraflarca haber verilerek feshedilmedikleri takdirde senelik süreler için zımnen yenilenmiş telâkki edileceklerinin, işbu son teati edilen mektuplarla, kabul edilmiş olması isabetli görülerek maddelere ge-

çilmiş ve birinci madde metninde vuzuhu sağ-
hyacak bir ifade değişikliği ile, ikinci madde
Hükümetin teklifi veçhile ve 3 ncü madde ise
Dışişleri Komisyonunca değiştirilen şekilde ka-
bul olunmuştur.

Yüksek Meclisin tasvibine arzedilmek üzere
Reisliğe sunulur.

Ticaret Komisyonu Reisi
Kütahya
Hakkı Gedik
Kâtip
Kocaeli
H. Başak
Bolu
Vahit Yöntem
İmzada bulunamadı

Sözcü
Bursa
Halûk Şaman
Ankara
Salâhattin Benli
Erzurum
Said Başak

İstanbul
B. Nedim Göknül
Sivas
Hüseyin Yüksel
Kütahya
Dr. M. Alkin
Rize
O. Kavrakoğlu
Trabzon
Cahid Zamangil

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolü sürelerinin uzatılmaları hususunda teati olunan mektupların onanmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 9 Temmuz 1949 tarihli Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolünün, süre sonu tarihinden iki ay evvel haber verilerek feshedilmedikleri takdirde yıllık süreler için kendiliklerinden yenilenmeleri kaydıyla, 30 Haziran 1953 tarihine kadar uzatılmaları hususunda Prag Elçiliğimizle Çekoslovakya Hariciye Nezareti arasında 12 Kasım 1952 tarihinde, Prag'da teati olunan mektuplar kabul edilmiş ve onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan

A. Menderes

Devlet Bakanı

Başbakan Yardımcısı

Devlet Bakanı

M. Alakant

Adalet Bakanı

O. Ş. Çiçekdağ

Millî Savunma Bakanı

S. Kurtbek

İçişleri Bakanı

E. Menderes

Dışişleri Bakanı

F. Köprülü

Maliye Bakanı

H. Polatkan

Millî Eğitim Bakanı

T. İleri

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolü sürelerinin uzatılmaları hususunda teati olunan mektupların onanmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 9 Temmuz 1949 tarihli Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolünün, süre sonu tarihinden iki ay evvel haber verilerek feshedilmedikleri takdirde yıllık süreler için kendiliklerinden yenilenmeleri kaydıyla, 30 Haziran 1953 tarihine kadar uzatılmaları hususunda Prag Elçiliğimizle Çekoslovakya Hariciye Nezareti arasında 12 Kasım 1952 tarihinde, Prag'da teati olunan mektuplar onanmıştır.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu İcra Vekilleri Heyeti yürütür.

Bayındırlık Bakanı

K. Zeytinoglu

Ekö. ve Ticaret Bakanı

E. Güreli

Sa. ve So. Y. Bakanı

G. ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı

N. Ökmen

Ulaştırma Bakanı

Y. Üresin

Çalışma Bakanı

S. Ağaoğlu

İşletmeler Bakanı ve

Güm. ve T. B. V.

S. Yurcalı

TİCARET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolü sürelerinin uzatılmaları hususunda teati olunan mektupların onanmasına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 9 Temmuz 1949 tarihli Türkiye - Çekoslovakya Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 10 Kasım 1950 tarihli Tütün Protokolünün, 30 Haziran 1953 tarihine kadar uzatılmaları ve bu Anlaşmaların süre sonu tarihinden iki ay evvel haber verilerek feshedilmedikleri takdirde yıllık süreler için kendiliklerinden yenilenmeleri hususunda Prag Elçiliğimizle Çekoslovakya Hariciye nezareti arasında 12 Kasım 1952 tarihinde Prag'da teati olunan mektuplar onanmıştır.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Dışişleri Komisyonunun 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Prag, 12 Kasım 1952

Bay Bakan,

9 Temmuz 1949 tarihinde, Prag'da imza edilen Türkiye ile Çekoslovakya arasındaki Ticaret ve Ödeme Anlaşmalarının yürürlük süresini, bir senelik yeni bir devre için, yani 30 Haziran 1953 tarihine kadar uzatmak hususunda Hükümetimin mutabık olduğunu Ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım.

Bahis konusu Anlaşmalar, süre sonu tarihinden iki ay önce haber verilerek feshedilmedikleri takdirde, senelik süreler için, zımnen, yenilenmiş addolunacaklardır.

Yukardaki husus hakkında Çekoslovak Hükümetinin mutabakatını bana lütfen teyit eylemenizi rica ederim Ekselâns.

Üstün saygılarımın kabulünü rica ederim Bay Bakan.

Ekselâns

Bay Viliam Siroky
Başbakan Yardımcısı
Dışişleri Bakanı
Prag.

Salâhattin Refet Arbel

Prag, 12 Kasım 1952

Bay Elçi,

Mefadı aşağıda yazılı bugünkü tarihli mektubumuzu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım -
« 9 Temmuz 1949 tarihinde, Prag'da imza edilen Türkiye ile Çekoslovakya arasındaki Ticaret ve Ödeme Anlaşmalarının yürürlük süresini, bir senelik yeni bir devre için, yani 30 Haziran 1953 tarihine kadar uzatmak hususunda Hükümetimin mutabık olduğunu Ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım.

Bahis konusu Anlaşmalar, süre sonu tarihinden iki ay önce haber verilerek feshedilmedikleri takdirde, senelik süreler için, zımnen, yenilenmiş addolunacaklardır.

Yukardaki husus hakkında Çekoslovak Hükümetinin mutabakatını bana lütfen teyit eylemenizi rica ederim Ekselâns.

Üstün saygılarımın kabulünü rica ederim Bay Bakan.»

Yukardaki husus hakkında Hükümetimin mutabık olduğunu ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım.

Üstün saygılarımın kabulünü rica ederim Bay Elçi.

Ekselâns

Bay Salâhattin Arbel
Türkiye Elçisi
Prag.

V. Siroky

Ek : 1 Liste

Prag, 12 Kasım 1952

Bay Bakan,

Çekoslovak Hükümetine, içinde bulunduğumuz mevsim esnasında yeniden tütün mubayaalarında bulunmak imkânını sağlamak üzere, 10 Kasım 1950 tarihli protokolü, 30 Haziran 1953 tarihine kadar, tekrar yürürlüğe koymak hususunda Hükümetimin mutabakatını Ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım. Bu maksatla, Türk tütünü mukabili olan Çekoslovak malları esas listesinde tadilat icrası zaruri görüldüğünden, yeni bir liste tanzim edilerek işbu mektuba eklenmiştir.

Bahis konusu Protokol, süre sonu tarihinden iki ay önce haber verilerek feshedilmediği takdirde, senelik süreler için, zımnen, yeniden yürürlüğe konulmuş addolunacaktır.

Yukardaki husus hakkında Çekoslovak Hükümetinin mutabakatını bana lütfen teyideylemenizi rica ederim Ekselâns.

Üstün saygılarımın kabulünü rica ederim Bay Bakan.

Ekselâns

Bay Viliam Siroky
Başbakan Yardımcısı
Dışişleri Bakanı
Prag

Salâhattin Refet Arbel

Ek : 1 liste

Prag, 12 Kasım 1952

Bay Elçi,

Mefadı aşağıda yazılı bugünkü tarihli mektubunuzu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım :

«Çekoslovak Hükümetine, içinde bulunduğumuz mevsim esnasında yeniden tütün mubayaalarında bulunmak imkânını sağlamak üzere, 10 Kasım 1950 tarihli Protokolü, 30 Haziran 1953 tarihine kadar, tekrar yürürlüğe koymak hususunda Hükümetimin mutabakatını Ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım. Bu maksatla, Türk tütünü mukabili olan Çekoslovak malları esas listesinde tadilat icrası zaruri görüldüğünden, yeni bir liste tanzim edilerek işbu mektuba eklenmiştir.

Bahis konusu Protokol, süre sonu tarihinden iki ay önce haber verilerek feshedilmediği takdirde, senelik süreler için, yeniden yürürlüğe konulmuş addolunacaktır.

Yukardaki husus hakkında Çekoslovak Hükümetinin mutabakatını bana lütfen teyit etmenizi rica ederim Ekselâns

Üstün saygılarımın kabulünü rica ederim Bay Bakan.»

Yukardaki husus hakkında Hükümetimin mutabık olduğunu Ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım.

Üstün saygılarımın kabulünü rica ederim Bay Elçi.

Ekselâns

Bay Salâhattin Arbel
Türkiye Elçisi
Prag

V. Siroky

Çekoslovak malları listesi

Türk gümrük tarife No.	İstatistik No.	Malların cinsi
87	250 - 254	Deri ve kösele mamulâtı (ayakkabı hariç)
90	260 - 261	Deri ve köseleden mamul sair eşya (ayakkabı hariç)
93	265	Her nevi deri eldiven (sanayide kullanılanlar hariç)
105	376 - 378	Sâfi veya mahlût yünden astragan, lutr ve kürk taklidi olan men- sucat ve bunların kordelâları
110	392	Yün dantelâ ve dantelâ nev'inden örgüleri bulunan narçlar ve ku- maşlar
125	429	Silindir şapka
134	449	Kravatlık kumaş
146 A, B	470, 471	Kravatlar
297	1003	Yalnız ağaçtan sigara levazımı
343	1115	Sair mukavvalar
384	1330	Pamuk dantelâ
400/B	1363	Yalnız ajurlu pamuk mendiller
481	1574 - 1575	Döşemelik tuğla (sade)
487	1599 - 1600 } 1602 - 1605 } 1606 - 1608 }	Boyah, sırlı, resimli çiçekli ve kabartmalı dâhil Çiniden eşya
503	1651, 1652	Camdan lâmba karpuzu ve abajurlar
504	1653 - 1655	Camdan lâmba ve fenerler
510	1662 - 1664	Cam, mine ve porselenden mamul sahte mücevherat
511 D	1680 1681 1682	Mevaddı saire ile gayrimürettep zücacıye eşyaşı Sofra için Tuvalet için Salon ve yazıhane için
512 A, B, C, D	1683 - 1695 A	Sofra, tuvalet, salon ve yazıhane için eşyayı zücacıye ve sair kris- tal eşya
535	1821 1822 1819 1820 1823 1832	Havagazı sobaları ve aksamı Fitilli veya tezyikli sobalar ve aksamı Petrol sobaları ve aksamı Elektrik sobaları ve aksamı Sair soba ve ocaklar ve aksamı Teshin sobaları ve aksamı
568 A, B	2015, 2016	Mücevherat ve müzeyyenat ve nefis eşya
606	2183	Gramofon
607	2191 2194 2195	Yalnız yabancı dil öğretimine yarayan plâklar Âdi madenden gramofon iğneleri Kıymetli madenle mürettep gramofon iğneleri
676	2472	Termos
858	3322 - 3323	Çocuk arabaları
859	3325 - 3327	Bebekler
286	972, 973	Sair çocuk oyuncakları
288	979	Yalnız kontraplâke tahta ve parke Yalnız ağaçtan tecrit malzemesi (1 cm. den ince olanlar)

Türk gümrük tarife No.	İstatistik No.	Malların einsi
309	1034 - 1039	Büro için mobilye
326	1075	Abajur (krep kâğıdı)
329	1080	Yalnız uçak postaları için mektupluk ince kâğıt
362	1156	Kâğıt veya mukavvadan mamul eşya
559	1970	Altın veya gümüş yaldızlı bakırdan sırmacılık eşyası
	1971	Âdi cilâlı veya nikel yaldızlı
	1972	Altın veya gümüş yaldızlı
	1973	Kaytan, şerit, dantelâ, tırtıl, püskül, kordon ve sair harçlardan altın veya gümüş yaldızlı
	1974	Diğerleri
599	2151	Piyanolâ (Kuyruklu)
	2152	Piyanolâ (Kuyruksuz)
	2153	Diğerleri
601	2155 - 2159	Kuyruklu piyano ve büyük kilise orgları
	2161	Kuyruksuz büyük piyanolar
	2162	Armonyom (ayak ile çalınan)
	2163	Armonik (elle çalınan)
	2164	Diğerleri
602	2165	Pedallı harplar
	2166	Pedalsız harplar
	2168	Diğerleri
603	2169	Gümüştan flüt
	2170	Diğer madenlerden flüt
	2171	Ağaçtan flüt
	2172	Obuva, kornanglez, klârnet, kleron, bason, fago bösistemi
	2173	Diğerleri
	2174	Saksafon, kornesiyal, kornet, piston, trompet, kornofanyol, küçük bas, bas helikon
	2175	Fifreler
606	2177	Tempal (Pedallı)
	2178	Tempal (pedalsız)